

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
Iesv, Cvrsvs Theologicvs**

In decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Primam Partem, & Primam Secundæ D. Thomæ. Ad Alexand.
VII. Pont. Max.

Esparza Arteida, Martin de

Lugduni, 1666

XLI. Vtrum prima Persona Trinitatis sit Principium, & fons totius Diuinitatis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94815](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94815)

multiplicitatis: Dicuntur etiam pluraliter per se praedicata absoluta, quatenus significata adiectiue, vt Tres Personae Diuinae, Tres Personae aeternae, &c. Quia nomen adiectiuum significat suum obiectum ad modum adiacentis alteri, tanquam recto, ac proinde significat illud oblique, & in secundo loco. At eadem praedicata absoluta in abstracto, vel etiam in concreto, sed significata substantiue, non dicuntur pluraliter per se, sed tantum singulariter, vt vna Deitas, vna omnipotens, vna aeternitas, &c. Vnus Deus, vnus omnipotens, vnus aeternus, &c. Eadem ratione relatiuum commune duabus Personis, quale est principium spirationis, significatum in abstracto, vel etiam in concreto, sed substantiue, dicitur singulariter, pluraliter vero significatum in concreto, & adiectiue; vt vnus spirator, vnum Principium Spiritus sancti, vna virtus spiratiua, vna spiratio actiua, & duo spirantes, seu duae Personae spirantes. Istas duas regulas, circa praedicata praesertim absoluta, illustrant pluribus, & exemplis, & autoritatibus, earumque expositionibus variis, Theologi communiter cum D. Th. in praesenti quaest. 39. art. 3. Ex vtraque autem, & ex regula prius data, circa relatiua, sequitur praedicata transcendentalia dici de Deo per se, & pluraliter, & singulariter; tum in abstracto, & in concreto, tum substantiue, & adiectiue; idque docetur a Theologis communiter ibidem.

Art. 4. Addidi vbiq; per se. Quia aliquando fit oppositum per accidens. Primo propter vitandum abulum haereticorum, & sensum haeticum ab illis inductum, quoad aliquas eiusmodi voces, & propositiones, quae propterea vitandae sunt, tametsi ex natura rei nullum illis inesset inconueniens. Secundo propter sanum sensum inductum familiariter a SS. PP. in oppositis quibusdam loquendi modis, ideoque receptis in scholis, iuxta mentem, & sanam eorum intentionem. Postremo, quia non semper vsurpantur voces circa hoc mysterium cum omni rigore, & proprietate, quoad modum significandi in recto, vel in obliquo, ideoque facilem eatenus veniam petuntque, dantque vicissim Catholici, de quorum recta mente ac fide dubitari moraliter non potest, tametsi locutio non sit omnino castigata, cum huiusmodi defectus facilius irrepit in isto mysterio difficilis apprehensionis, & difficilioris significationis per voces a creaturis translatae ad illud, vt iterum notatum est supra. Eiusmodi inuersio, seu inflexio legitima, ac iusta in rigore significationis accidit praecipue circa perfectiones Diuinas, etiam per se aestimabiles, quae licet non multiplicentur realiter in Deo, vt ostensum est; nihilominus dicuntur nonnunquam pluraliter sub ea ipsa voce. Primo, quia perfectio est peculiariter capax modi significandi, quasi connotatiui, quatenus est conceptus quasi reflexus, vt supra notatum est, & apprehenditur quasi adiacens alteri, illudque perficiens. Deinde, quia aliquae perfectiones absolute appropriantur specialiter singulis personis, vt infra dicitur, eaque appropriatio praebet fundamentum modo loquendi aliquo modo pluralitatis. In creatis non est opus his praecautioibus, quia tot sunt naturae creatae realiter, quot sunt Personae. In casu autem, seu miraculoso, seu imaginato, de vna Humanitate terminata a tribus suppositis, dicerentur vnus homo, & tres personae humanae; atque e conuerso in casu suppositi affecti triplici humanitate. Vtrumque ob rationem similem rationi datae circa Deum. In toto hoc negotio de locutionibus in singulari, & in plurali, vitandi praecipue sunt duo errores, Arij negantis vnitatem naturae in Patre, Filio, & Spiritu sancto, & Sebellig negantis distinctionem realem trium Personarum in Deo: & quaecunque

locutiones inclinant in alterutrum ex his extremis, sunt penitus fugiendae, vel certe redigendae in sensum legitimum, ac catholicum, adiunctis particulis illum exprimentibus clare. Quod vniuersim obseruare oportet circa omnes locutiones aliquo modo ambiguas.

Art. 5. Ex dictis in tota ista quaestione, sequitur a fortiori, terminationibus liberis Diuinis, secundum se praecise, & prout distinctis virtualiter intrinsece a praedicatis necessariis, nullam conuenire specialem perfectionem, per se aestimabilem. Quia cum caetera sint similes Personalitatibus, habent hoc praeterea peculiare, quod non sunt necessariae simpliciter, sed possunt absolute non existere, quoad denominationem, & terminationem, seu esse respectiuum ad extra: neque quoad istiusmodi esse, seu existentiam secundum quid, exiguntur determinate ab essentia Diuina, solumque requiruntur, vt eadem essentia determinetur ad esse, & non esse creaturarum pro libito. Quae clarius desciscunt a conceptu perfectionis per se aestimabilis, atque amabilis ratione sui.

QVÆSTIO XLI.

Vtrum prima Persona Trinitatis sit Principium, & fons totius Diuinitatis?

DETVR non esse. Quia Deitas non procedit a Patre, vt habetur ex Concilio Lateran. c. *Damnamus*, De summa Trinitate. Repugnat autem, vt detur Principium, & fons non procedentis.

Art. 1. Resp. Expositis iis, quae sunt tribus Personis Diuinis communia, oportet singulas seorsim considerare, ac primo Patrem aeternum. Patri autem aeterno hoc vnum re ipsa peculiariter conuenit, vt sit Principium Filij, & Spiritus sancti, vtque ipse a nullo alio Principio procedat realiter. Vt vero duae istae notiones, ratione distinctae, exponantur legitime, praemittendum adhuc est quoddam aliud documentum omnibus Diuinis Personis commune, nempe omnia relatiua esse a Diuinitate, tanquam a Principio virtuali intrinseco eorum. Quia imprimis Diuinitas est a se, & est indistincta virtualiter intrinsece ab Aseitate, vt liquet ex q. 2. & 4. Deinde Diuinitas, atque adeo aseitas est indistincta realiter, & distincta virtualiter intrinsece ab omnibus praedicatis relatiuis Dei, vt liquet ex quaest. 38. Denique Diuinitati, atque adeo aseitati conuenit respectu relatiuorum prioritas aliqua virtualis intrinseca, nempe prioritas in subsistendi consequentia non mutua. Quia, cum Diuinitas sit communis relatiuis omnibus, minimè communibus sibi inuicem, valet bene haec consequentia: *Hoc praedicatum est Paternitas. Ergo est Diuinitas.* Haec vero alia non valet. *Hoc praedicatum, ex. gr. Filiatio, est Diuinitas. Ergo est Paternitas.* Et sic de caeteris eiusmodi. Haec autem tria constituunt adequatè Diuinitatem in ratione principij virtualiter intrinsece talis respectu omnium relatiuorum. Quia tria dicta Praedicata Diuinitatis, coniuncta cum distinctione reali ipsius ab aliquo, constituunt eandè adequatè in ratione principij realis, proprie talis respectu illius. Ergo coniuncta cum distinctione virtuali, constituunt in ratione Principij virtualis. Confirmatur. Quia aseitas, seu esse a se, est notissimus conceptus perfectionis simpliciter simplicis. Omnis

nis autē talis perfectio est distincta virtualiter intrinsecē ab omnibus relatiuis, vt liquet ex quæst. præced. Et sub his terminis admittitur indubitanter ab omnibus Theologis. Id autem, à quo aliquid est, eodem modo est prius, & principium, quo modo est distinctum ab eodem. Ergo Diuinitas, quæ per se ipsam est a seitas, estque simul per se ipsam distincta virtualiter intrinsecē ab omnibus relatiuis, quæ sunt realiter Ens à se, ideoque sunt ab a seitate; seu existunt realiter vi a se itatis, est id, à quo procedunt virtualiter intrinsecē omnia relatiua.

Art. 2. Confirmatur rursus. Quia nullus ex Theologis afferentibus identitatem realem adæquatam terminationum liberarum Dei cum ipso, & distinctionem virtualem intrinsecam earum à Diuinitate, in dubium vnquam reuocauit, quod eadem terminationes procedant virtualiter intrinsecē à Diuinitate. Nihil autem illis conuenit, quod ad rationem processionis huius virtualis intrinsecæ pertineat, præter eas, quæ notata sunt in essentia respectu relationum ad intra, nempe esse indistinctas realiter, & distinctas virtualiter intrinsecē ab essentia, atque essentiam esse priorem ipsis virtualiter intrinsecē, quatenus essentia est identificabilis cum vtralibet ex terminationibus liberis inuicem oppositis, & impossibilibus, ideoque non inferentibus se mutuò, vel non mutuò, sed potius excludentibus se mutuò, ac proinde ab vtralibet ex illis valere consequentiam ad Diuinitatem, cum vice versa non valeat consequentia à Diuinitate ad alterutram ex ipsis determinatè sumptam. Quæ omnia conueniunt etiam suo modo relatiuis ad intra. Eadem igitur ratione, qua terminationes liberæ procedunt virtualiter intrinsecē ab essentia, & ab a seitate Diuinitatis propria, procedunt etiam ab eadem, eodem modo, prædicata omnia relatiua ad intra, atque idèd, & Paternitas. Hanc doctrinam illustrat, quampluribus subtiliter ac mirabiliter de more P. Antonius Perez tota disp. 2. de Trinit.

Art. 3. Quapropter, quod dicunt D. Dionys. c. 2. de Diu. nom. ad med. August. lib. 4. de Trin. c. 20. ad med. alique plures SS. PP. & communiter Theologi cum fundamento in Conc. Flor. sess. 23. ad med. apud Montoyam d. 48. de Trin. sect. 5. à Diuinis scripturis accipi Patrem, esse fontem, seu fontanam Diuinitatis, vt loquitur Dionys. Patrem esse totius Diuinitatis Principium, & auctorem, vt dicit August. esse fontem, & Principium totius Deitatis, vt pronunciat Eugen. IV. in litteris vnionis ad med. Hoc, inquam, accipi non potest, ob rationem modò datam, de Diuinitate secundum se, & prout significat præcisè naturam Diuinam, eandemque complectitur. Accipitur ergo duplici alio sensu. Primo nimirum, in sensu collectiuo, cuius dictum est qu. 38. ab art. 1. 1. esse capacem Diuinitatem, ita vt supponat pro vniuersitate Personarum, maximè adiuncta sibi particula tota, quæ adhibetur in citatis testimoniis. Subintellecta autem ista oppositione, perinde est dicere. Patrem esse Principium totius Diuinitatis; atque dicere Patrem esse Principium totius Trinitatis. Hoc autem secundum est verum, vt sonat, licet Pater, qui includitur in ipsa Trinitate, tanquam vna eius Persona, non sit Principium sui. Nam & vnus de populo dicitur Rector totius Populi, licet non sit Rector sui. Accipitur nimirum locutio cum distributione accommodata. Ita exponit D. Thomas. q. 39. ar. 5. ad 6. Alter sensus est, quod Pater sit Principium totius Diuinitatis, non quidem producendo ipsam Diuinitatem, sed solum eam communicando Personis productis, ex vi productionis ipsarum, quæ propterea dicuntur Deus de Deo. Quod etiam tradit ibid. D. Thom.

Art. 4. Exercet autem Pater rationem Principij

productiuum erga reliquas duas Personas, virtute Diuinitatis, seu essentia Diuinæ: ita vt Pater sit Principium quod Filij, & Spiritus sancti: Diuinitas verò principium quod, tamquam virtus, & ratio fecunditatis; & Paternitas Principium itidem vt quo, tamquam actio, seu origo actiua, & vltima determinatio productiua. De Principio quod, & de principio quo, vt actione, constat ex q. 39. neque verò de principio quod, est vlla controuersia inter Theologos. Verum neque de Principio quo, vt actione, potest esse vlla controuersia, præterquam purè vocalis, vt patere satis potest consideranti, quæ dicta sunt in illa questione. Quod autem Principium quo, vt virtus, & tota ratio fecunditatis ad intra, sit sola Diuinitas, quatenus perficiens modo quodam determinato vnquamque Personam producentem, duo sunt, quæ efficaciter persuadent. Alterum est, infinitam perfectionem, qua tota est penes Diuinitatem, esse rationem adæquatam, & vnicam, ob quam dari possunt in Deo prædicata realiter inter se distincta, id est, vt liquet ex quæst. præced. initio, quorum alterum ab altero realiter procedat; id quod demonstrat clare tota q. 38. Ergo tota ratio, ob quam vna Persona potest realiter producere aliam Personam, est Diuinitas, & infinitas perfectionis, quæ inest formaliter Diuinitati. Tota autem ratio obiectiua, & perfectio, ob quam aliquid potest producere aliquid aliud, est tota, & sola virtus productiua. Ergo sola Diuinitas est tota virtus productiua propria Personarum.

Art. 5. Alterum est, Diuinitatem esse Principium, à quo sunt virtualiter intrinsecē omnia Personalia, vt paulo prius ostensum est. Ergo Pater accipit ab Essentia determinationem ad producendum, per quam constituitur in ratione Patris, & distinguitur à secunda, & tertia Persona. Id autem ratione cuius aliquid determinatur ad producendum, & habet in se actionem productiuam, est virtus productiua ipsius respectu termini realiter producti ab eodem. Ergo essentia est tota virtus productiua Patris respectu Filij, eademque est ratio de vtroque respectu Spiritus sancti, seu de spiratore. Confirmatur; quia Pater est productiuus Filij, in quantum intelligens, & vterque est productiuus Spiritus sancti, in quantum volens, vt dicitur in quæst. sequenti. Tota autem ratio intelligendi, & volendi, est essentia Diuina, vt patet. Ergo eadem est tota ratio producendi, vt virtus, & sufficientia ad producendum. Nec tamen propterea essentia Diuina distinguit se realiter à Personis productis. Quia essentia Dei non est virtus, vt ipsa per se ipsam producat, sicut accidit in creatis: sed est virtus communicata alteri formalitati tantundem, atque sibi, iuxta dicta supra, vt hæc alia formalitas producat immediate se sola. Ex his itaque patet, quo sensu, & quo modo prima Persona sit, & quo non sit Principium, & fons totius Diuinitatis; & cum qua distinctione satisfiat rationi dubitandi.

QVÆSTIO XLII.

Vtrum secunda Persona Trinitatis sit Filius; Tertia verò non sit?

DE TVR neutram esse Filium, vel si est altera, esse vtramque. Quia de ratione Filij est, vt sit similis Patri, quatenus producitur à Patre, prout est similis homo productus, homini producenti. Persona autem Diuina, quatenus producta: & quoad omnia